



*Uit den oude doos van de redactie:
Katholieke Illustratie 17-04-1920*

muurresten onzer landmacht aan het werk voor de visscherij

Reeds jarenlang hadden de Gorinchemse visschers bij de uitoefening van hun bedrijf op de rivier de Merwede nabij de stad ernstigen last ondervonden door de aanwezigheid van haften op den bodem der rivier. Vooral de zalmvisscherij had hiermede te kampen; inzonderheid bij het drijven naar zalm werden ter plaatse van de beste dreef, de netten vaak gescheurd, ja gingen gedeeltelijk verloren.

Het voornaamste haft of liever gezegd een complex van haften, oude brokstukken van muren, met wat daarbij behoort, bevinden zich ongeveer 1000 M. ten W. van de monding der Vluchthaven op ongeveer 80M. uit den N. oever der Merwede midden in de diepe vaargeul. Wanneer die geul sterk uitschuurt werden er muren gepeild, die soms 2 M. boven den rivierbodem uitstaken. Verlegde het vaarwater zich een weinig en werd de diepte minder, dan ondervond men soms jarenlang geen hinder van die oude fundamenten, daar zij dan onder het rivierzand bedolven werden, om een volgend visschersgeslacht, dat slechts bij overlevering van de aanwezigheid gehoord had, opnieuw ernstige bezwaren in den weg te leggen. Hoe zijn nu die verradelijke muurresten op zulk een geheimzinnige manier in den breeden diepen stroom gekomen ?

Toen dit vraagstuk ter sprake kwam, wees de heer Ernack, gemeenteontvanger van Gorinchem, die veel studie maakte van de geschiedenis dezer stad, op een oud werk van Abraham Kemps (1656). Hieruit blijkt dat Jan de Xe van Arkel, de stichter van de stad Gorinchem, in het begin der 13^e eeuw in het bezit kwam van de kleine heerlijkheid Wolfferen, een dorp met een klein kasteeltje.

Het dorp lag nabij den Lingemond, ter plaatse waar deze in de Merwede uitkwam, dus Westelijk van de tegenwoordige Vluchthaven van Gorinchem. Heer Jan nu deed al de huizen van 't dorp Wolfferen afbreken en gebod die te stellen om den toren van het kleine kasteeltje van de Heerlijkheid Wolfferen, 'in form van een stad'.

Het schijnt dat deze last werd verstrekt, omdat het dorp Wollferen hinder ondervond van hooge watervloeden en ijsgang, die waarschijnlijk ook de fundamenten der afgebroken kerk en huizen naar de diepte hebben doen verdwijnen. Het huidige Gorinchem ligt door dezen maatregel dus veiliger, hetgeen de geschiedenis ook ruimschoots heeft bewezen.

Op initiatief nu van den heer Kroef rijpten in de raad van Gorinchem plannen, om thans de visscherij op afdoende wijze te helpen tegen den overlast van deze muurresten. Burgemeester Gaarland raadpleegde in een Wethoudersvergadering den technischen ambtenaar van 's Rijks Waterstaat en den Commandant van het detachement Torpedisten in garnizoen te Gorinchem, met het gevolg dat besloten werd de hulp van de regeering in te roepen en het mocht na eenig heen en weer schrijven, waarbij de zaak nauwkeurig van alle kanten werd bekeken, deze volijverigen burgemeester gelukken een deugdelijke samenwerking te verkrijgen tusschen de departementen van Waterstaat, Oorlog en Handel en Nijverheid, hetgeen als resultaat gaf dat aan de 2^e compagnie Torpedisten werd opgedragen dit opruimingswerk zoo spoedig doenlijk uit te voeren.

Met regelmatige tusschenpoozen, werden door de Torpedisten ter plaatse peilingen verricht en toen na de hooge waterstanden, die deze winter de oevers onzer rivieren ernstig hebben geteisterd, het water wederom zijn normale peil had bereikt, toen bleek dat de rivierbodem dermate was uitgeschuurd, dat de muren \pm 2 M. boven den rivierbodem uitstaken.

Onmiddellijk werd door den Commandant van het detachement Torpedisten, den Kapitein Mussert overleg gepleegd met den Ingenieur van 's Rijks Waterstaat in Dordrecht, den heer Kraayenhoff van der Leur, die terstond verzocht het werk krachtdadig aan te pakken, er op wijzende, dat de tijd thans benut moest worden, daar de scheepvaart op de rivier als gevolg van de staking der transportarbeiders thans gering is, opdat de zalmvisscherij nog in dit seizoen zou kunnen aanvangen.

Als tijgers vielen de Torpedisten nu op hunnen prooi aan en dagelijks, soms al wanneer het eerste ochtendgloren nauwelijks aan de lucht is, ziet men hunne vaartuigen de rivier opgaan.

Immers het is alleen dan mogelijk daar in de diepe behoorlijken systematischen arbeid te verrichten, wanneer de stroom zoo gering mogelijk is.

Gewoonlijk is dit het geval, enkele uren vóór hoog water en dan kan 3 á 4 uur doorgewerkt worden, doch dit hangt veel af van verschillende weersinvloeden en inzonderheid van de richting van den wind, zoodat men op dit gebied dagelijks voor verrassingen staat.



*De kabel, die aan den wal is gebracht, wordt verbonden aan de exploder.
De onderofficier, klaar om te ontsteken, wacht het signaal 'alles veilig'
van den commandant af.*

Ter plaatse gekomen, wordt het werkvaartuig zorgvuldig, nabij de plaats, waar men den arbeid wil aanvangen, door vier ankers onwrikbaar vastgelegd.

Inmiddels is de onversaagde duiker van het korps Torpedisten, de sergant-majoor-instructeur Leegwater, door zijnen lijnhouder, den sergant-majoor-schipper Lobs, in zijn luchtdicht duikerpak van caoutchouc en kanfas gestoken. Hij spreekt met zijn lijnhouder de noodige signalen af, die worden gegeven met den lijn, bevestigd om zijn middel.

De duikertrap wordt buitenboord gehangen, de 'wandelaar', een zwaar stuk ijzer aan een lijn gebonden, naar den bodem gevierd en de lijn in het werkvaartuig vastgezet. Langs deze lijn kan de duiker zich aanstonds laten afglijden om de gewenschte plaats te bereiken. De duiker stapt als een logge beer, zijn schoenen van lood zijn erg zwaar, naar de duikertrap.

Daar wordt hij verder bezwaard door zware stukken lood, die aan borst- en rugzijde op zijn schouders worden bevestigd.

De duikerhelm, die eerst beproefd is door de pomp te laten draaien, wordt hem op het schouderstuk bevestigd. De manschappen gaan langzaam aan de pomp draaien en wanneer alles goed werkt, wordt het luikje in den helm voor den mond van den duiker gesloten en de man is klaar voor het aanvaarden van zijn griezelige reis.

Een tik op den helm geeft hem te kennen dat hij den trap, die ± 1 M. onder water komt, kan afdalen. Na dit gedaan te hebben, laat hij zich in het water zakken en grijpt de lijn van de wandelaar waaraan hij zich laat omlaag glijden, telkens even stilhoudend, naarmate hij dieper komt, om aan de veranderde drukking te gewennen. Eenmaal beneden zijnde begint zijn onderzoek. Naargelang der omstandigheden bindt hij aan een medegenomen touw groote brokken steen, die los geraakt zijn door het springen van vorige ladingen, vraagt om den ijzeren mand om deze vol te laden met kleinere stukken of onderzoekt de staangebleven resten.

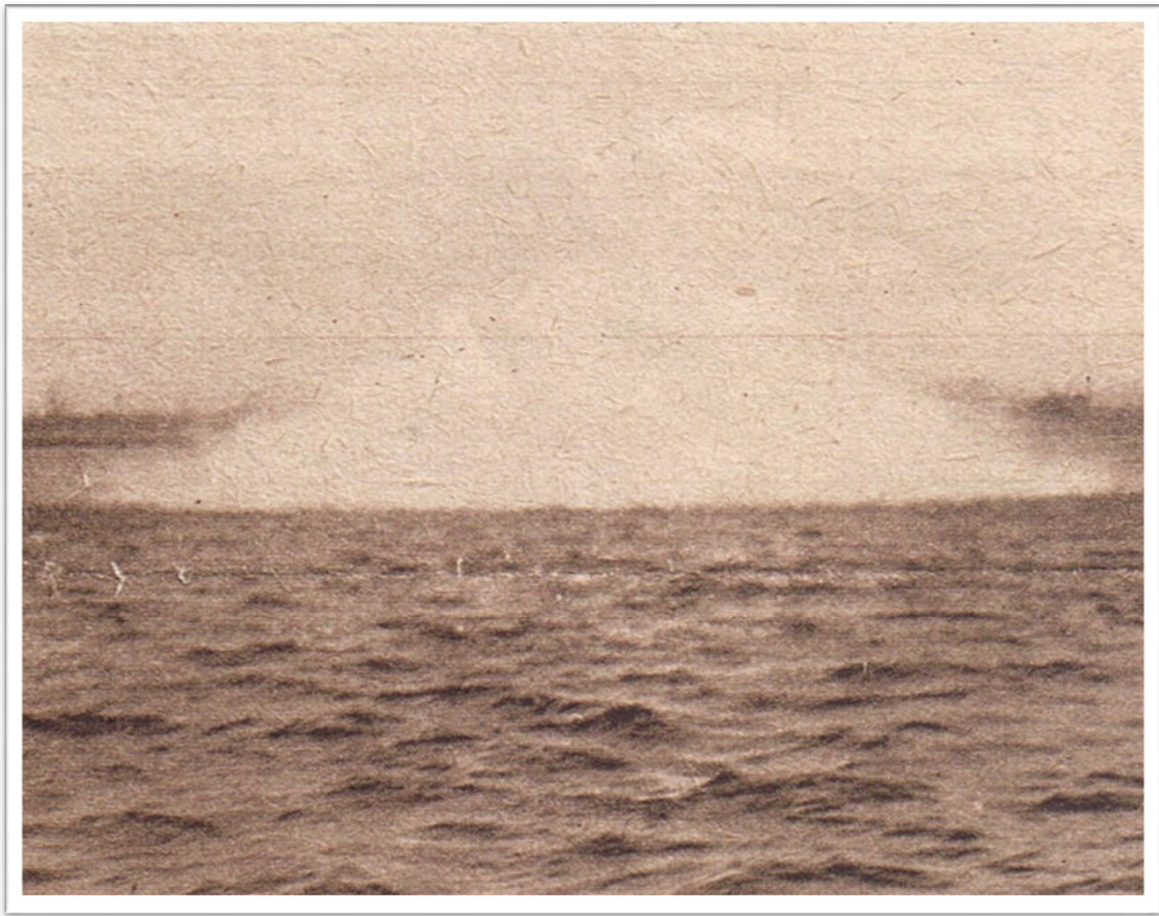
Nadat op deze wijze allerlei brokken steen, zwaar met kalk bewerkt en zware stukken hout zijn omhoog gehaald, geeft de duiker het sein dat hij opgetrokken wil worden. Wederom op den duikertrap aangekomen wordt vlug het luikje van den helm geopend en geeft hij den commandant verslag van zijn bevindingen. Na een weinig uitgeblazen te hebben gaat hij wederom omlaag en geeft weldra het sein dat hij een lading wenscht te ontvangen. Deze bestaat uit een bus trotyl, een sterke moderne springstof, uit den oorlog zoozeer bekend, waarin een slagkwikpatroon waterdicht is bevestigd en welke patroon verbonden is aan een kabel, die op een haspel op een hulpvaartuig staat.



De lading is door den duiker geplaatst, de duiker is naar het werkvaartuig teruggekeerd, de ontstekingskabel wordt naar den wal geroeid. Op den achtergrond ziet men heel klein een vlet met roode vlag, die de grens van de onveilige zone aangeeft.

De lading wordt met een harpsluiting aan den wandelaar bevestigd zoodat hij daarlangs omlaag kan glijden. Men viert uit het werkvaartuig de lading omlaag, zorgvuldig zorgdragende dat de kabel, die straks de elektrische stroom moet geleiden, niet beschadigd wordt. Op den bodem gekomen maakt de duiker de harpsluiting los, zoodat hij met de lading kan weg wandelen naar de plaats, die hem het meest geschikt voorkomt om een goede uitwerking te krijgen. Is hij klaar, dan komt hij wederom boven. Een drijver, gemaakt uit een licht blikken trommeltje en met een dun touw aan de lading bevestigd, wordt buitenboord geworpen om de plaats aan te duiden, waar de lading ligt.

Nu wordt de kabel naar den wal geroeid en het werkvaartuig snel uit de gevaarlijke zone verhaald. Op den wal is een exploder (een soort kleine dynamo) opgesteld.



De lading ontploft. Een waterzuil geeft de vernielende werking aan, die zij beneden verricht.

Wanneer alles veilig is, wordt de kabel aan de exploder verbonden, een druk op den knop en de elektrische stroom doet de patroon in de lading ontsteken, die ontploft, hetgeen gepaard gaat met een doffen knal en hoog opspatten van het water, vermengd met steenbrokken, zand en modder. Aan het opspatten van zwarte modderkollomen, bemerkt men, dat diepe gaten worden geslagen, waarin de steenbrokken, die grootendeels tot puin vermurwd worden, verdwijnen. Zoo gaat dit opruimingswerk dag in dag uit zijn gang, allerlei eigenaardige steenbrokken, stukken oud eikenhout en fundeeringsstukken, die een oudheidkundige zouden doen watertanden, zijn bereids door den duiker omhoog gebracht. Het is opvallend, hoeveel ernst, toewijding en samenwerking men bij dit werk te aanschouwen krijgt en dat is geen wonder. De Torpedist mag bij dit werk de door hem geplaatste ladingen tot ontsteking brengen.

Hij ziet telkens de resultaten van zijn arbeid, daar de geringste fout bij het klaarmaken en leggen van deze 'mijntjes' zich wreekt doordat de lading weigert af te gaan. Voor den insider behoeft het geen betoog, dat deze werkzaamheden een buitengewoon goeden invloeden uitoefenen op nauwgezetheid, vlugheid en handigheid van het personeel.

Zoo snijdt het mes van twee kanten en het getuigt van juist inzicht der hogere Autoriteiten, dat men dergelijke opruimingen met behulp van springstoffen, in het belang van het rijk door deze militairen laat bewerkstelligen, daar dit op uiterst goedkoope wijze en zeer in het belang van de geoefendheid der Torpedisten geschiedt.